

شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خاوران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران

معاونت پژوهش

استان گلستان شهرستان گرگان مدرسه علمیه تخصصی الزهرا (سلام‌الله علیها)

عنوان

نقش مدارا در تحکیم روابط زوجین از

دیدگاه آیات و روایات

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر گلچین راد

نگارنده

ماندگار محتاج

سال تدوین

۱۴۰۳

سلام

تحمیدیه

سپاس مخصوص خداوندی است که اگر بندگان را از شناختن سپاسگزاری خود بر نعمت‌های پی در پی که به آنها داده است و بخشش‌های پیوسته‌اش که بر آنها تمام گردیده است، باز می‌داشت آنها نعمت‌هایش را صرف می‌کردند و روزی‌شان گسترده می‌شد ولی شکر نمی‌کردند و در این صورت از مرز انسانیت به حیوانیت روی می‌آوردند. سپاس مخصوص خدایی است که خود را به ما شناساند و شکر خود را به ما الهام کرد و درهای پروردگارش را به روی ما گشود و ما را به سوی سپاس از خود راهنمایی کرد.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

تقدیم به

ساحت مقدس خاتم الاوصیا، ولی الاله العظم، صاحب الزمان (عج)، معدن لطف رحمانی، آنکه با هیبت محمد می آید و با ذوالفقار علی می رزمند. تقدیم به روح پاک پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه‌ی زندگی ایستادگی را تجربه کنم و مادر مهربان و دلسوز و فداکارم که همیشه دعای خیرش بدرقه راهم بوده است.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران

تقدیر و تشکر

بر خود لازم می‌دانم از زحمات بی‌شائبه و خالصانه استاد راهنما، جناب آقای دکتر گلچین راد، که با راهنمایی‌ها و هدایت‌های ارزنده خود، مرا در نوشتن این رساله یاری دادند تشکر و قدردانی نمایم.

و با تشکر و قدردانی از زحمات خالصانه موسس محترم آیت الله نور مفیدی، مدیریت محترم مدرسه علمیه تخصصی الزهرا (سلام الله علیها) گرگان، سرکار خانم میرکریمی و استاد محترم خانم ضیاء حسینی و تمامی عزیزانی که بنده را در تدوین این مجموعه یاری کردند، امیدوارم دعای خیر تمامی بزرگواران توشه‌ی گرانقدری برای ادامه‌ی مسیر باشد.

همچنین از همسرم که اجازه‌ی تحصیل در علوم دینی را به من عنایت کردند و پسر، امیدبخش جانم که آسایش او آرامش من است و نه تنها فرزند، بلکه دوست، مشاور و پرستار من بوده، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

- ۱۵- بخارایی، احمد، جامعه‌شناسی زندگی‌های خاموش در ایران، تهران: پژواک، ۱۳۸۶
- ۱۶- برقی، احمد بن محمد، المحاسن، چ ۲، دارالکتب الاسلامیه، قم، ۱۳۷۱
- ۱۷- بروجردی، آقاحسین، جامع احادیث الشیعہ، چ ۱، تهران: انتشارات فرهنگ سبز، ۱۳۸۶
- ۱۸- بستانی، فؤاد، فرهنگ ابجدی، مترجم: مهیار رضا، چ ۲، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۵
- ۱۹- بهجت فومنی، محمد تقی، جامع المسائل، چ ۲، قم: دفتر حضرت آیت الله بهجت، ۱۴۲۶
- ۲۰- پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، چ ۴، تهران: دنیای دانش، ۱۳۸۲
- ۲۱- تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم، چ ۲، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۱۰
- ۲۲- ثمنی، لیلا حقوق غیر مالی زوجین از دیدگاه مذاهب خمسہ، چ ۱، تهران: روابط عمومی شورای فرهنگی زنان، ۱۳۹۰
- ۲۳- جعفریان، رسول، رسائل الحجابیه، چ ۲، قم: نشر دلیل ما، ۱۴۲۸
- ۲۴- جوادی آملی، عبدالله، زن در آینه‌ی جلال و جمال، چ ۱۵، قم: نشر اسراء، ۱۳۸۶
- ۲۵- جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح، چ ۳، بیروت: دارالعلم للملایین، ۱۴۰۴
- ۲۶- حرّ عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعہ، چ ۱، قم: مؤسسه آل البیت (ع)، ۱۴۰۸
- ۲۷- حسینی نیا، احمد، بهداشت روانی ازدواج و همسررداری، چ ۱، تهران: انتشارات مفید، ۱۳۸۰
- ۲۸- حق شناس، سید جعفر، آسیب‌شناسی خانواده، چ ۱، تهران: مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۸۸
- ۲۹- حقانی و دیگران، ابوالحسن، روانشناسی رشد با نگرش به منابع اسلامی، چ ۳، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۵
- ۳۰- حمیری، عبدالله بن جعفر، قرب الاسنار، چ ۱، قم: مؤسسه آل البیت، ۱۴۱۳

۳۱- حیدری، مجتبی، دینداری و رضامندی خانوادگی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۸۵

۳۲- دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی، تهران: دریا، ۱۳۸۳

۳۳- رازی، فخر الدین، مفاتیح الغیب، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۲۰

۳۴- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، چ ۲، تهران: مرتضوی، ۱۳۷۴

۳۵- رشیدپور، مجید، تعادل و استحکام خانواده، چ ۳، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۸۱

۳۶- .....، تعادل و استحکام خانواده، چ ۴، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۸۱

۳۷- زحیلی، وهبه بن مصطفی التفسیر المنیر فی العقیده و الشریعه و المنهج، بیروت، دمشق، دارالفکر المعاصر، ۱۴۱۸ق

۳۸- سالاری فر، محمدرضا و دیگران، روان شناسی اجتماعی با نگرش به منابع اسلامی، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۶

۳۹- .....، درآمدی بر نظام خانواده در اسلام، چ ۲، قم: مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۸

۴۰- سید قطب، تفسیر فی ضلال القرآن، بیروت: دارالشروق، ۱۴۱۵ق

۴۱- سیدحسین صفائی، و قاسم زاده، سیدمرتضی، حقوق مدنی اشخاص و مجبورین، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۲

۴۲- شریعتمداری، علی، روانشناسی تربیتی، چ ۱۱، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲

۴۳- شفیعی مازندرانی، سید محمد، اقتصاد خانواده، چ ۲، قم: انتشارات مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۸

۴۴- صدوق، محمد بن علی، الخصال، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۸

۴۵- .....، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، قم: دارالشریف الرضی، ۱۴۰۶

۴۶- .....، من لایحضره الفقیه، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۳

- ۴۷- .....، الاخبار، قم: مؤسسه نشر اسلامی، ۱۳۷۹
- ۴۸- طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، چ ۵، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴
- ۴۹- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، چ ۳، تهران: انتشارات ناصرخسرو، ۱۳۷۲
- ۵۰- .....، مکارم الاخلاق، چ ۴، قم: شریف رضی، ۱۳۷۰
- ۵۱- طریحی، فخر الدین بن محمد، مجمع البحرین، چ ۳، تهران: مرتضوی، ۱۳۷۵
- ۵۲- طوسی، محمد بن حسن، تهذیب الاحکام، چ ۴، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷
- ۵۳- عسکری فر، حسین، بهداشت روان در ازدواج، چ ۱، تهران: انتشارات گفتگو، ۱۳۸۰
- ۵۴- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چ ۱، تهران: راه رشد، ۱۳۸۹
- ۵۵- فتال نیشابوری، محمد بن احمد، روضه الواعظین، چ ۱، قم: انتشارات رضی، ۱۳۷۵
- ۵۶- فداحسین، عابدی، تفسیر تطبیقی آیه مودت، قم: انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۴
- ۵۷- فراهیدی، خلیل بن احمد، کتاب العین، چ ۲، قم: نشر هجرت، ۱۴۰۹
- ۵۸- فیض کاشانی، محمد محسن، تفسیر صافی، چ ۲، تهران: انتشارات صدر، ۱۴۱۵
- ۵۹- فیومی، احمد بن محمد، مصباح المنیر، چ ۱، بیروت: المكتبة العصرية، بی تا
- ۶۰- فیض کاشانی، ملا محسن، محجة البیضاء، چ ۴، قم: مکتب النشر الاسلامی، ۱۴۱۹ق
- ۶۱- قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۸
- ۶۲- قرشی بنایی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دار الکتب الاسلامی، چ ۶، ۱۴۱۲
- ۶۳- قرطبی، محمد بن احمد، الجامع الاحکام القرآن، چ ۱، تهران: انتشارات ناصرخسرو، ۱۳۶۴
- ۶۴- کراچکی، محمد، الرسائل العلویه فی فضل امیرالمؤمنین (ع)، چ ۱، قم: دلیل ما، ۱۴۲۷
- ۶۵- کلاینک ال، کنار آمدن با چالش‌های زندگی، ترجمه: نریمانی، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۸۳

- ۶۶- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، چ ۴، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ق
- ۶۷- گلپایگانی موسوی، سید محمدرضا، مجمع المسائل، چ ۲، قم: دار القرآن الکریم، ۱۴۰۹
- ۶۸- لیشی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و مواعظ، قم: دارالحديث، ۱۳۷۶ش
- ۶۹- متقی هندی، علاء الدین بن حسام، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۳
- ۷۰- مجلسی، محمدباقر، مرآة العقول، چ ۱، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۷
- ۷۱- .....، بحار الانوار، بیروت: دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۱۳
- ۷۲- محمدی خراسانی، علی، شرح تبصرة المتعلمین، چ ۱، قم: دارالفکر، ۱۳۷۱
- ۷۳- محمدی ری شهری، محمد، موسوعة الامام علی بن ابی طالب فی الکتاب و السنة و التاريخ، قم: دار الحديث للطباعة و النشر، ۱۴۲۵
- ۷۴- .....، میزان الحکمه، چ ۱، قم: دارالحديث، ۱۳۷۷
- ۷۵- مصطفوی، حسن، التحقيق فی الکلمات القرآن، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد، ۱۳۶۸
- ۷۶- مشرقی، محمدرضا، خانواده متعادل، چ ۲، تهران: انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۳
- ۷۷- معاونت تربیتی و فرهنگی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، معیشت و اقتصاد در خانواده، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۴
- ۷۸- معرفت، محمدهادی، تفسیر و مفسران، چ ۱، قم: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید، ۱۳۷۹
- ۷۹- مفید، محمد، الامالی، چ ۱، قم: کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳
- ۸۰- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، قم: مدرسه الامام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۷۷
- ۸۱- .....، تفسیر نمونه، چ ۱، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴
- ۸۲- .....، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱

۸۳- میرزای قمی، ابوالقاسم، جامع الشتات فی أجوبة السؤالات، تهران: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۳

۸۴- نراقی، احمد، معراج السعاده، قم: بهار دلها، ۱۳۸۹

۸۵- نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، چ ۱، بیروت: مؤسسه آل البيت (ع)، ۱۴۰۸

۸۶- ورام، ابو الحسین، مجموعه ورام، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶

۸۷- هاشمی، سید حسین، زن و خانواده در افق وحی، چ ۱، تهران: بوستان کتاب، ۱۳۹۱

۸۸- هدایت، فرج الله، فرزندان آوری در حقوق خانواده، چ ۱، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۷

مقالات

۱- ایروانی، جواد، آداب گفتگو از دیدگاه قرآن و حدیث، نشریه الهیات و حقوق، ش ۲۵، ۱۳۸۶

۲- ایروانی، جواد، و دیگران، آداب گفتگو از دیدگاه قرآن و حدیث، نشریه الهیات و حقوق، ش ۲۵، ۱۳۸۶

۳- بیگ، فاطمه، نقش تربیتی سلام در قرآن و روایات، نشریه کوثر، ش ۳۰، ۱۳۸۸

۴- پناهی، علی احمد و شریفی، احمد، بایسته های اخلاقی همسران و نقش آن در تربیت فرزندان، مجله معرفت اخلاقی، ش ۱، ۱۳۸۸

۵- ستار پروین، و دیگران، عوامل جامعه شناختی مؤثر در طلاق عاطفی در بین خانواده های تهران، مطالعات راهبردی زنان، ش ۵۶، ۱۳۹۱

۶- صفورایی، محمد مهدی، اثربخشی رعایت آموزه های اخلاق اسلامی در کارآمدی خانواده، فصلنامه معرفت اخلاقی، ش ۱، ۱۳۸۸

۷- غلامپور، محمد، عوامل تحکیم و تقویت خانواده، نشریه راه تربیت، ش ۹، ۱۳۸۸